

Posudek na bakalářskou práci

Joker, estetika abjekce a etika psychoanalýzy

Vypracoval: Michael Telín

Předložená práce je jako bonboniéra – člověk neví, co ho čeká. Tím spíše, že autor se mnou práci nekonzultoval a přišel jsem tedy, jak se říká, již k hotovému. Na to má koneckonců autor právo – na druhou stranu já mám zase právo říct, že výsledek je, diplomaticky řečeno, prapodivný.

V první řadě: v úvodu se prohlašuje, že „předmětem předložené bakalářské práce je interpretace filmového díla *Joker* teoretickým rámcem psychoanalýzy“ (s. 1). V závěru se to opakuje: „Předložená práce představila interpretaci filmu *Joker* pomocí teoretického aparátu psychoanalýzy“ (s. 36). Čtenáře arci potom poněkud překvapí, že žádná soustavnější interpretace dotyčného filmu v práci provedena *není*: setkáváme se s ní pouze v kusých náznacích např. na s. 5, s. 12 (v obou případech jen jeden drobný odstavec) či s. 29 (tady to vypadá slibněji, už se jedná, světe div se, o celou stránku a půl), tu a onde i jinde, ale každopádně devadesát procent práce (odhadem) tvoří prazvláštně splácané věty replikující lacanovskou hantýrku.

Kdyby se nějaký nový Sokal rozhodl, že znovu zesměšní lacanovskou teorii pro její nesmyslnost, sotva by si mohl vybrat vhodnější materiál než přítomnou práci. Autor Lacana, Žižka a další nějak přečetl, o tom žádná, ale jinak bohužel dělá přesně to, co tomuto typu uvažování prokazuje medvědí službu: místo aby se z Lacana pokusil vydobýt něco smysluplného (vím, je to těžké, Lacan nám svým záměrně nejasným způsobem vyjadřování moc nepomáhá), pouze halabala žongluje s jeho pojmy. U některých pasáží člověk vůbec neví, proč v práci jsou – například exkurs k Saussurovu pojetí znaku na s. 3 (jak by nám to pomohlo při interpretaci *Jokera*, pokud by zde nějaká byla?). Zajímavé je, že autor to většinou nemá nějak *vyssloveně* špatně (proto také práci v posledku navrhuji připustit k obhajobě), ale posuzovatel netuší, proč to tam je, k čemu to směřuje, jak jednotlivé pasáže navazují na jiné...

Ale najdeme zde, pravda, věty velice záhadné, a není jich málo: „Věří na subjekt bez těla, Kantův transcendentální subjekt, jinými slovy Boha“ (s. 8 – tuto tajuplnou větu bych u obhajoby prosil vysvětlit). Na téže straně: „Jak kacířské bylo Spinozovo pojetí spícího rozmělněného Boha, prvního zabití velkého Druhého“ (zvláště ten rozmělněný Bůh mě zaujal; četl autor alespoň řádku ze Spinozy?). „Deskriptivní pojem symbolického násilí představuje ‚neviditelné‘ násilí vepsané do struktury společnosti. Jedná se o pojem, který formuloval již Karl Marx ve svém *Manifestu a Kapitálu*“ (s. 16): každý pozná, že se jedná o namátkové házení jmen (o tom svědčí ležerní odkaz na Marxův *Manifest*) – proč se autor takto předvádí? Má to někomu imponovat? „V těchto vztazích je klíčový antagonismus mezi třídou vlastníků výrobních prostředků a třídou obsluhující tyto prostředky redukovanou slovy Theodora Adorna na jejich *efemérní přívěšek*“ (s. 17) – kdyby tam byl aspoň odkaz na nějakého Adorna, ale autor ho podle mě vůbec nečetl a prostě to tam vrazil, protože to někde slyšel.

A tak to jde dál a dál: „... na pozici jednajícího je dosazen rozštěpený subjekt adresující nadřazený signifikant produkující vědění“ (s. 14; ten přechodník se vztahuje k čemu?); „Tento objekt má povahu enigmatu touhy, Platonovy amalgy, toho, co je v předmětu více než v něm je“ (s. 10); „Lacan ilustruje *sinthome* na příkladu Jamese Joyce, jehož před-psychóza vedla k nesmírně kreativnímu fungování. Jeho texty často působí jako slovní salát, ale je za nimi zvláštní způsob signifikace, který Joyceovi zajistil přístup k *jouissance*“ (s. 11). Být autorem, používal bych sousloví „slovní salát“ opatrněji...

Zkrátka a dobře: velkou většinu textu představují namátkou poslepované formulace vytažené z Lacana, Žižka a dalších, které spolu nesouvisejí (alespoň já tam návaznost nevidím); vůbec není jasná struktura

práce (odkud se směřuje a kam, proč se pracuje s těmito lacanovskými pojmy a ne s nějakými jinými); není podniknut absolutně žádný pokus něco někomu vysvětlit (to je symptom – nebo mám říci *sinthome*? –, který se bohužel velice často vyskytuje u těch, kdo tomuto typu myšlení nekriticky podlehnou: mají pocit, že je jim s pomocí kryptického výraziva sděleno tajemství, které je třeba pouze replikovat); a především zde není žádná interpretace filmu *Joker*, která byla tak vehementně ohlašována. Z těchto důvodů je také dost obtížné prezentovat nějaké smysluplné námitky proti autorovu přístupu – ty jsou totiž možné jen tam, kde se lze od něčeho odpíchnout. V tomto „slovním salátu“ to prostě moc nejde. A výmluvným svědectvím o tom, že s tímto typem diskursu funkčním způsobem pracovat lze i na bakalářské úrovni, svědčí vynikající práce kol. Nagibiny o fenoménu turismu, jež byla na našem ústavu obhájena před několika lety – tam se ovšem, lidově řečeno, kopal jiný fotbal...

Tak nevím. Vzhledem k tomu, že autor u oněch lacanovských pojmů většinou nepropadá úplnému blouznění a člověk v jeho podání nějak ty koncepty rozpoznává (v tomto ohledu jsem viděl, musím říct, i horší věci), navrhuji nakonec hodnocení **dobře**, ale i tak s jistými rozpaky.

Praha, 11. 8. 2022

Josef Fulka